praktický humanitně demokratický směr, zvláště důrazně vyvinutý v literatuře americké.

Tento poměr vysvětluje se výchovou Paretovou, jež v něm zdůraznila druhý, italský živel povahy. Vyrostl v Italii a jako krajan i ctitel Macchiavelliho přirozeně dospěl k sociologii, která si oblibuje brutální pudy a odmítá filantropii. Duševní silou arci zdaleka se nerovná geniálnímu empirikovi »Knížete«; ale nelze upřít mu aspoň odvahu, provést a povědět názory své důsledně a bezohledně na vzdory všem časovým heslům. K tomu, co řečeno shora o vědeckém významu jeho spisu, dlužno takto připojit i uznání k jeho nesmlouvavému charakteru.

Celkem spis Paretův je nejcennějším dílem moderní sociologie italské, nejrozsáhlejším spisem sociologickým v dosavadní literatuře 20. století, a velmi cenným průkopním pokusem v oblasti nauky o sociologických činitelích, tudíž vítaným obohacením sociologické statiky, oboru dosud méně vzdělávaného. Jako příznak duševního stavu národa italského ve 20. století jest i důležitým dokumentem historickým a národopisným. Posléze je pěkným dokladem, že ve vědě může znamenité dílo vykonat i badatel, nevynikající zvláštní tvořivostí, hloubkou ani původností ducha, jen když je široce vzdělaným pozorovatelem a důsledným, houževnatým pracovníkem. Po této stránce připomíná zjev Paretův opět vědu anglickou, zvláště Darwina, přes všechen rozdíl mezi významem obou těchto badatelů; psychologickou obdobu mezi nimi nelze neuznat.

Ze Sociálního ústavu Československé republiky.

Letní činnost ústavu byla zabrána úplně pracemi pro Mezinárodní sjezd sociální politiky, o němž byla podána stručná zpráva v minulém čísle Sociální revue. Sjezd vzbudil velmi značnou pozornost nejen u nás, kde se konal, nýbrž i v jiných zemích. Mimo četné referáty v tisku pořádány jsou v některých zemích — jak sdělují zprávy, které již došly Soc. ústavu — sjezdovými účastníky přednášky o průběhu a výsledcích uvedeného sjezdu. Soc. ústav také byl již požádán, aby zapůjčil k některým přednáškám obrazový materiál. Užito k tomu filmu, který mimo vyobrazení ze sjezdu (zejména vynikajících účastníků) podává také řadu krásných pohledů z Prahy a může tedy i takto působiti propagačně pro naše hlavní město.

K sjezdu se také částečně pojila publikační činnost Soc. ústavu. Mimo sjezdové referáty a seznam účastníků, které vyšly jako 12. číslo Publikací

---

vost je jediná skutočná cesta politickej výchovy a že voličia musia sa učiť zo svojích vlastných chýb. Je jasné, že při oboch metodách možno preháňat a dla slov historika Leckyho »prechody v správu, aby boly bezpečné, musia byt postupným uplatňováním sa politickej verejnej mienky«. Britská zkúsenosť dokázala, že z dvóch zpomenutých metod ta druhá je lepšia« (dle Lidových Novin z 13. ledna 1924). Shoda mezi obojím empirismem, anglickým i Paretovým, a skepse vůči účinnosti výchovy úmyslné je zjevná.

Soc. ústavu pod titulem »Mezinárodní sjezd sociální politiky« a »Dodatek k publikaci Soc. ústavu č. 12« (str. 153 a 57), vyvolal sjezd ještě další spisky. Jako 11. číslo Publikací Soc. ústavu vyšla »Sociální politika v Československé republice« (str. 118 s 1 tabulí), která v řadě článků podala stručný přehled o všech důležitých krocích našeho státu na poli sociálně politickém. V knížce podal celkový přehled »O postupu a směrnicích československé soc. politiky« univ. prof. dr. J. Gruber, dr. E. Štern referoval o »Československu a Mezinárodní organisaci práce« a pojednal o »Osmihodinové době pracovní« u nás; dr. Vl. Procházka otiskl tu stať »Volné chvíle dělnictva v Československu«, Jos. Beránek »Závodní rady a výbory«; »O nezaměstnanosti v Československé republice« napsal dr. J. Janko; dr. B. Mathesius probral »Nezaměstnanost inteligence«, dr. A. Boháč »Vystěhovalectví z Československé republiky«, dr. L. Winter »Sociální pojištění«, dr. E. Vondruška »Československou pozemkovou reformu«, J. Bílý »Odborové hnutí zaměstnanecké v Československu« a Aug. Žalud podal tu zprávu o »Sociálním ústavu Československé republiky«; knížku zakončuje bibliografie československých zákonů a pojednání z oboru soc. politiky. Uvedená publikace je dnes jedinou souhrnou prací o československé sociální politice, vhodnou pro stručnou základní informaci ciziny. Proto působením ministerstva věcí zahraničních odhodlala se nakladatelská společnost »Orbis« vydati ji v překladě německém (»Die Sozialpolitik in der Čechoslovakischen Republik«), francouzském (»La politique sociale en Tchécoslovaquie«) a anglickém (»Social Policy in the Czechoslovak Republic«). Mimo to péčí komise pro přípravu soc. pojištění vyšel jako 13. číslo Publikací Soc. ústavu francouzský výtah z důvodové zprávy k vládnímu návrhu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří (»Extrait des motifs du projet de la loi sur les assurances maladies, invalidité et vieillesse des salariés«).

Po skončení hlavních prací, jež bylo nutno ještě vykonati při likvidaci sjezdu, zahájil Soc. ústav ihned obvyklou svou činnost přednáškovou. 17. listopadu konal dr. E. Chalupný přednášku »O sociálním významu husitství, zejména působení Žižkova«, která byla četně navštívena jmenovitě z kruhu historických pracovníků. Řečník ukázal nejprve, jak úzká pozornost dosud se u nás věnovala sociálnímu významu husitství. Pokud o sociální stránce husitství, zejména hnutí táborského, se mluvilo a psalo, bylo to po výtce jen ze stanoviska hospodářského. Zde jmenovitě budil nejvíce pozornosti táborský komunism. Ale tím se ovšem sociální význam hnutí husitského nevyčerpává. Řečník věnoval pak, jak výslovně upozornil, výhradně pozornost působení Žižkovu po této stránce. Vyvrátil klerikální tvrzení, které dokazuje destruktivnost Žižkova působení poukazem na rozbořené hrady a kláštery. Ukázal, že počet jejich nebyl zdaleka tak značný, jak se obyčejně soudívá. Žižka dobyté hrady ničil pouze tehdy, kdy to bylo neodbytnou strategickou potřebou. Ničil-li kláštery, bylo to ze stejných důvodů, a jenom proto, že na počátku 15. století klášter nebyl pouze sídlem náboženské kultury, nýbrž po pravidle i pevností. Ostatně, jak ukázala světová válka, ani v nové době nemohou si vojevůdci počínati jinak: i nyní ničí ze strategických důvodů nejdůležitější vymoženosti civilisace (jako mosty, cesty, dráhy atd.). Ostatně Žižka také zakládal a stavěl nová města i hrady. Vlivem husitství povzneslo se v Čechách neobyčejně obecné vzdělání, ovšem, jak nesl duch doby, vzdělání theologické. Nebyl také pouhým mstitelem Husovy smrti. Měl positivní program: »Zákon boží a obecné dobro«, jejž konkrétněji vyjadřují čtyři artikule. Prováděl ve svém vojsku

rovnost všech stavů před zákonem v právu trestním a do jisté míry i ve veřejném (»rada chudých i bohatých«). Uznával však stavy a jejich rozdíly. Ani soukromé vlastnictví nebylo Žižkou zrušováno, nýbrž jenom podrobováno obecnosti. Vůbec táborský komunism neznamenal ani tak vyvlastňování druhých jako spíše obětování svého. Nezakládal se na moci, nýbrž na příkazech mravně náboženských. V celku lze říci, že Žižkovo působení neslo ráz rozhodně demokratický, a i ve směru sociálním bylo řízeno ohledy positivními.

24. listopadu přednášel v Sociálním ústavě univ. prof. A. Zagorskij, šéf ruského oddělení v Mezinárodním úřadě práce, »O tvoření nových společenských tříd v současném Rusku«, o kteréž přednášce přinese Sociální revue podrobnější referát.

Ve vnitřní činnosti bylo možno věnovat poněkud více péče sociálnímu archivu a archivu fotografickému. Zejména se pokračovalo v práci pro listinář, pro nějž bylo opsáno dosud a zařazeno 35 různých listin a dokumentů, často velmi obsáhlých, jež byly zapůjčeny z vídeňských archivů a vztahují se vesměs k počátkům českého hnutí dělnického. Do fotografického archivu bylo uloženo 72 snímků, jednak podobizen některých vynikajících sociálních pracovníků, domácích i cizích, jednak vyobrazení z poválečné bytové nouze u nás, obydlí skalních, vagonových, prkenných obývacích bud a p.

Konečně z vnitřního života ústavu je uvést snahu prvého pracovního odboru zorganisovati vědeckou práci sociologickou u nás. Za tím účelem svolalo jeho předsednictvo dvě porady českých a slovenských sociologických pracovníků, z nichž vyšel podnět založiti sociologickou společnost. Úkolem jejím má býti pěstovati a šířiti sociologii a vědy sociální vůbec a podporovati práci v těchto oborech, a to: 1. organisací sociologického studia, pořádáním přednášek, rozhovorů, schůzí a sjezdů odborných, 2. vydáváním a podporou odborného tisku, zejména sociologické knihovny a revue, 3. úsilím o rozšíření a prohloubení sociologického vzdělání v národě československém, a to jak ve školství, tak i mimo ně, 4. mravní a hmotnou podporou snah, napomáhajících účelům spolku, 5. pěstováním styků s jinými odbornými organisacemi, zvláště se Sociálním ústavem Československé republiky, 6. zřizováním a činností odborů mimo sídlo spolku, 7. informováním ciziny o československé práci sociologické a vůbec pěstováním styků se sociologickými pracovníky a organisacemi jiných národů. Nová společnost, které dostalo se dovolení nazývati se »Masarykova sociologická společnost«, má z vytknutých úkolů zabezpečeno již vydávání sociologické knihovny. Knihovna má postupně seznamovati české čtenáře s novými díly cizí literatury sociologické, zejména s díly methodologickými, dále má přinášeti v dobrých překladech klasické spisy sociologické literatur cizích, buď dosud u nás vůbec nepřeložené, nebo již rozebrané, nebo přeložené způsobem nevyhovujícím, a konečně přetisknouti ty české práce sociologické, které je považovat za klasická díla chudé sociologické literatury naší. Mimo to Masarykova sociologická společnost společně s prvou pracovní sekcí Sociálního ústavu připravuje anketu o sociologickém studiu na vysokých a středních školách. Společnost bude tedy pracovati ruku v ruce s prvou sekcí Soc. ústavu, získávajíc k součinnosti síly, které při omezeném počtu členů (numeru clausu) Soc. ústavu dosud byly na škodu věci oddalovány od spolupráce.